

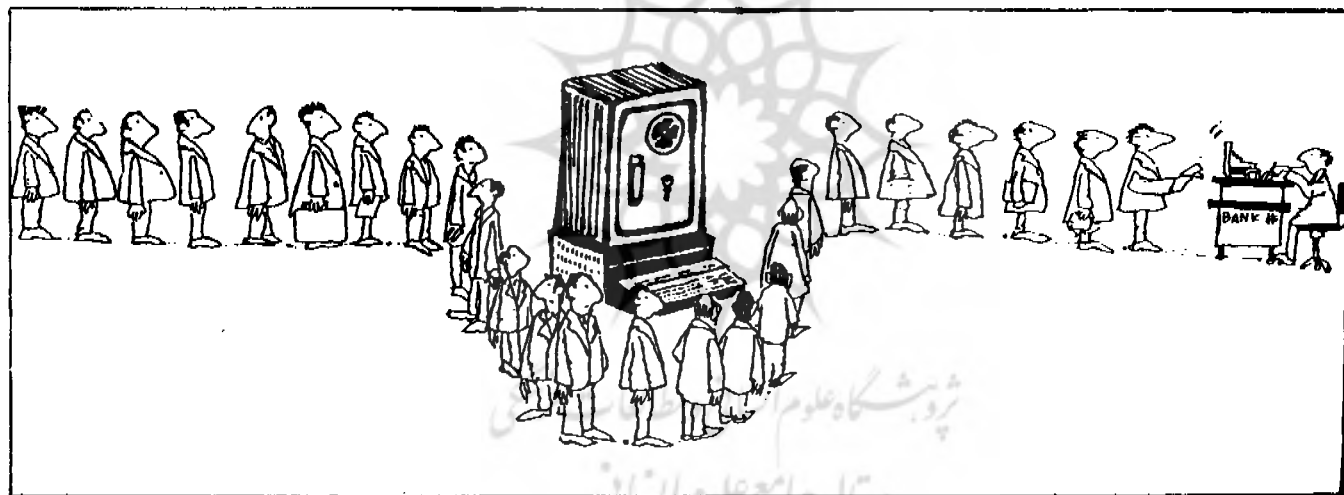
جبران خسارت از طریق صندوق ضمانت صادرات

اشاره:

حمایت از صادرات، یگانه راه افزایش عرضه تولیدات داخلی در بازارهای بین‌المللی و تشویق تولیدکنندگان به رشد کمی و کیفی محصولات برای حضور مستمر در بازارهای خارجی است. این حمایت، ابزار کارآمد نیاز دارد که یکی از اصلی‌ترین آنها، تضمین درآمدهای صادراتی صادرکنندگان است.

صندوق ضمانت صادرات در سال‌های اخیر با حمایت از صادرکنندگان، ارائه خدمات شایسته و کارآمد را آغاز کرده است، هر چند که هنوز میزان این خدمات با توجه به نیازهای واقعی برای رشد صادرات غیرنفتی، کافی نیست، اما انتظار می‌رود با استقبال صادرکنندگان و روی آوردن بیش از پیش آنها به صندوق و حمایت دولت، از کاربری بیشتری برخوردار گردد.

به منظور بررسی عملکرد صندوق ضمانت صادرات در سال‌های اخیر، خبرنگار نشریه «بررسی‌های بازرگانی» با آقای احمد شفیعی هنجنی، رئیس هیأت‌مدیره و مدیرعامل این صندوق گفت‌وگویی دارد که با هم می‌خوانیم

صندوق چیست؟

□ در ماه‌های فروردین تا بهمن سال جاری، صندوق ضمانت صادرات تعداد ۲۵۵ فقره ضمانت‌نامه به ارزش ۱۰۷ میلیارد ریال صادر کرد و از این محل ۱۲۰۰ میلیون ریال کارمزد دریافت نمود. در سال ۱۳۷۴ این صندوق ۴۸ فقره ضمانت‌نامه به مبلغ تعهد ۶۲ میلیارد ریال صادر نمود که بابت آن ۲۱۰ میلیون ریال کارمزد دریافت کرد.

در سال ۱۳۷۳ نیز صندوق با صدور ۱۷

خسارات آنها، تاکنون چه میزان از زیان‌های صادرکنندگان را تأمین مالی کرده است؟

□ صندوق تاکنون ۵۰۰ میلیون ریال خسارت به صادرکنندگان پرداخت کرده است و در همین حال بررسی حدود ۷۰۰ میلیون ریال خسارت را نیز در دست دارد.

■ میزان مراجعه صادرکنندگان

برای استفاده از پوشش‌های تضمینی صندوق ضمانت صادرات در سال‌های اخیر چگونه بوده است و بیلان کار

■ صندوق ضمانت صادرات برای تشویق صادرکنندگان و جبران

○ صندوق ضمانت صادرات تاکنون ۳۲۰ فقره ضمانت نامه برای صادرکنندگان صادر نموده و ۵۰۰ میلیون ریال خسارت بدانها پرداخت کرده است. پرداخت حدود ۷۰۰ میلیون ریال خسارت را نیز در حال بررسی دارد.

پرداخت شده است. این نوع ضمانت نامه در واقع «ضمانت نامه اعتبار صادراتی» نام دارد.

نوع دوم، ضمانت نامه اعتبار بانکی است که برای صادرکنندگان بسیار مهم و ضروری است. در این نوع ضمانت نامه، صادرکنندگان ضمانت دریافتی از صندوق را به جای وثیقه به بانک می سپارند و وجه مورد نیاز خود برای تأمین مالی امور اولیه نظیر خرید کالا و مواد اولیه را از بانک دریافت می کنند. به طور طبیعی اگر صادرکنندگان تعهدات خود را به بانک به موقع پرداخت نکنند، صندوق مطالبات بانک را تمام و کمال پرداخت می کند و سپس از صادرکنندگان دریافت می نماید.

نوع سوم، صدور ضمانت نامه ای به نفع تولیدکنندگان است که در اختیار صادرکنندگان قرار می گیرد. چنانچه صادرکنندگان نتوانند در موعد مقرر، تعهد پولی خود را نسبت به تولیدکنندگان انجام دهند، صندوق مبلغ قرارداد میان آنها را به تولیدکنندگان پرداخت می کند. در این بخش به واقع صندوق ضمانت صادرات، حلقه پیوند میان تولیدکنندگان و صادرکنندگان است و جریان کار میان تولید و صادرات را تسریع می نماید.

«ضمانت نامه واحد پیمان ارزی» نیز نوع دیگر خدمات صندوق است. برای صادرکنندگان دو نوع ضمانت نامه در این

صادرات، دولت حمایت عملی خود از صادرات غیرنفتی را نشان داد، زیرا در این قانون یک درصد ارزش سیف کالاهای وارداتی (سیف = قیمت + بیمه + کرایه) که حدود ۱۰۰ تا ۱۵۰ میلیارد ریال می شود، به عنوان ذخیره احتیاطی برای صندوق منظور می شود، که ابزاری بسیار قوی برای حمایت از صادرات غیرنفتی است.

در ماده ۸ این قانون نیز هزینه «ترهین» در مورد صندوق به میزان ۳ در ده هزار تعیین شده است. این امر به صادرکنندگان کمک می کند تا بهای کالاهای صادراتی خود را پایین بیاورند تا در بازارهای بین المللی قابل رقابت باشد. از سوی دیگر دو نفر از نمایندگان مجلس شورای اسلامی به عنوان ناظر در مجمع صندوق ضمانت صادرات حضور دارند که می توانند حامی آن باشند.

■ **به طور کلی صندوق ضمانت صادرات چه خدماتی در سال های فعالیت خود به صادرکنندگان عرضه کرده است؟**

□ صندوق در مدت فعالیت خود چند نوع ضمانت نامه صادر کرده است: نوع اول صدور ضمانت نامه برون مرزی است. در این نوع ضمانت نامه، مطالبات صادرکنندگان ایرانی از خریداران خارجی، تضمین می شود. در این بخش تاکنون چندین مورد خسارت صادرکنندگان

فقره ضمانت نامه ۷ میلیارد و ۸۱۰ میلیون ریال در قبال صادرکنندگان متعهد شد در حالی که کارمزد دریافتی آن از بابت ضمانت نامه های صادره ۸ میلیون و ۱۴۳ هزار ریال بود. در مجموع تاکنون صندوق ضمانت صادرات ۳۲۰ فقره ضمانت نامه صادر کرده است.

■ **آیا کارمزد دریافتی از صادرکنندگان برای صدور ضمانت نامه برای صادرات کالا به کشورهای مختلف، نرخ های گوناگونی دارد؟**

□ بلی. صادرکنندگان کالا به کشورهای آسیای مرکزی باید نرخ های بالاتری بپردازند. به صادرکنندگان کالا به این کشورها توصیه می کنیم که در ابتدا مقدار معینی کالا به کشورهای آسیای مرکزی صادر کنند و چنانچه در دریافت پولشان با مشکل روبه رو نشوند، محموله های بعدی را ارسال نمایند.

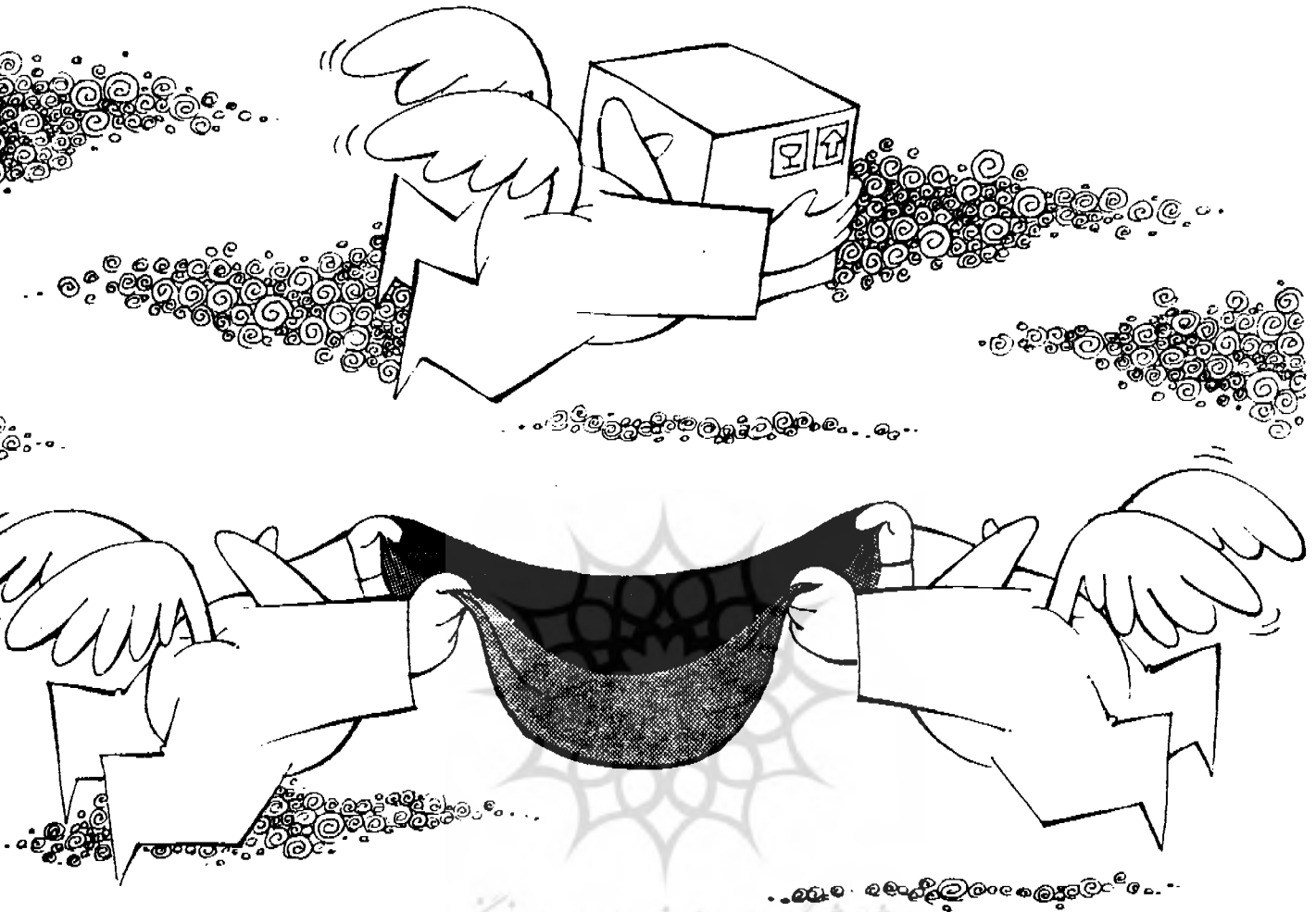
■ **توصیه شما به صادرکنندگان چیست؟**

□ صادرکنندگان می توانند با صندوق ضمانت صادرات مذاکره نمایند. این صندوق به آنها خدمات مشاوره ای (به رایگان) ارائه می دهد و آنها می توانند از این خدمات منتفع شوند.

■ **ویژگی های قانون صندوق ضمانت صادرات چیست؟**

□ با تصویب قانون صندوق ضمانت

○ در ماه های فروردین تا بهمن سال جاری صندوق ضمانت صادرات ۲۵۵ فقره ضمانت نامه با تعهد ۱۰۷ میلیارد ریال صادر کرد، در حالی که در سال گذشته شمار ضمانت نامه های صادره ۲۸ فقره و مبلغ مورد تعهد صندوق ۶۲ میلیارد ریال بود.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

بخش صادر می‌شود که اولی ضمانت‌نامه واریز پیمان ارزی است که به بانک ارائه می‌دهند و دومی ضمانت‌نامه کالاهای آنها در آن سوی مرز می‌باشد که اگر نتوانستند پول خود را از خریدار خارجی دریافت کنند، خسارت آنها پرداخت می‌شود. با هماهنگی میان صندوق و بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران، به‌جای وثیقه از صادرکنندگان ضمانت‌نامه صادره از سوی صندوق اخذ می‌شود. اگر

صادرکننده به دلایلی نتواند پول خود را از خریدار خارجی دریافت کند، از این دو نوع ضمانت‌نامه استفاده خواهد کرد. ذکر این نکته ضروری است، صادرکنندگانی که پول خود را از خریدار خارجی دریافت کرده، اما نمی‌خواهند آن را به بانک پرداخت کنند با صادرکنندگانی که به عللی نتوانسته‌اند پول خود را از خریدار خارجی بگیرند، تفاوت و تمایز دارند. به‌نظر می‌رسد که دولت در آینده

مجبور است پیمان‌های ارزی را در صندوق ضمانت صادرات متمرکز نماید. در این حالت صندوق ضمانت‌نامه‌هایی که بانک‌ها از صادرکنندگان می‌خواهند را تضمین می‌کند.

■ به‌عنوان آخرین پرسش بفرمایید صندوق ضمانت صادرات چگونه و با چه اهدافی تاسیس شد؟

□ به‌طور معمول مؤسساتی مانند صندوق ضمانت صادرات در کشورهایی که

○ صادرکنندگان کالا به کشورهای آسیای مرکزی برای دریافت ضمانت نامه از صندوق ضمانت صادرات باید نرخ‌های بالاتری بپردازند. بهتر است آنها در ابتدا مقدار معینی کالا به کشورهای مذکور ارسال کنند و با حصول اطمینان از دریافت پولشان، محموله‌های بعدی را صادر کنند.

○ یک درصد ارزش سیف کالاهای وارداتی به عنوان ذخیره احتیاطی و ۳ در ده هزار ارزش کالاهای صادراتی به عنوان هزینه «ترهین»، وجوه مورد نیاز صندوق ضمانت صادرات را تأمین می‌کند.

به صادرات اهمیت می‌دهند تأسیس می‌شود. در آلمان «هرمس» در سال ۱۹۱۷، در فرانسه «کوتاس» و در ایتالیا «ساجه» پس از آن تأسیس شدند. در این کشورها، صادرات به عنوان یک منبع کسب درآمد ارزی محسوب نمی‌شود، بلکه از جنبه اشتغال، صدور فرهنگ و نیز ارتقا کیفیت تولیدات مدنظر است. در کشورهای آسیایی و به ویژه جنوب شرق آسیا در حدود نیم قرن اخیر، صندوق‌های ضمانت صادرات تشکیل شده و فعال است.

در ایران، قانون صندوق ضمانت صادرات در سال ۱۳۵۲ توسط مجلس وقت تصویب شد که علت آن نیز تضعیف قیمت نفت در بازار جهانی در اواخر دهه ۴۰ و اوایل دهه ۵۰ بود. دولت وقت برای کسب درآمد ارزی و پاسخگویی به پروژه‌های بلندپروازانه، به صادرات غیرنفتی نگاه می‌کرد. با این وصف، پس از افزایش قیمت نفت در اثر جنگ اعراب و اسرائیل، صدور کالاهای غیرنفتی به فراموشی سپرده شد و صندوق ضمانت صادرات نیز همین طور.

با پیروزی انقلاب اسلامی، صندوق ضمانت صادرات بر اساس مصوبه شورای انقلاب در سال ۱۳۵۸ در مرکز توسعه صادرات ایران ادغام شد. این ادغام تا سال ۱۳۷۲ ادامه یافت، بدون آن که هیچ‌گونه

فعالیتی نیز برای کارساز ساختن صندوق صورت گیرد.

با اعمال تحریم اقتصادی آمریکا علیه ایران، فکر رونق صادرات غیرنفتی، گسترش یافت و ماده ۲۰ قانون واردات و صادرات مکلف نمود که یک درصد عوارض گمرکی و سود بازرگانی برخی کالاها برای راه‌اندازی دوباره صندوق ضمانت صادرات اختصاص یابد.

از آنجا که این رقم برای نیازهای صندوق کافی نبود و مصوبه چهل و هشتمین شورای عالی اداری نیز تغییراتی در قانون و اساسنامه سال ۵۲ ایجاد می‌کند، زمینه مستقل شدن صندوق فراهم شد. در اوایل سال ۱۳۷۳ حکم مدیرعامل صندوق ضمانت صادرات توسط وزارت بازرگانی صادر گردید.

برای فعال شدن صندوق، منابع مالی کافی، بستر حقوقی و قانونی مطلوب، مطالعه و تحقیق علمی - عملی و کاربردی درباره شیوه فعالیت این نوع سازمانها و... مورد نیاز بود.

در این بخش کارشناسان برجسته صنعت بیمه در ایران، اطلاعات لازم را از اقصی نقاط جهان کسب کردند و پس از چهار ماه متون ضمانت نامه‌ها تهیه شد و از مهرماه سال ۱۳۷۳ صدور ضمانت نامه آغاز گردید و به موازات آن مباحث قانونی

تکمیل شد.

در سال ۱۳۷۴، قانون، اساسنامه و آیین نامه‌ها تکمیل گردید و در آبان ۱۳۷۴ قانون صندوق ضمانت صادرات که از تجربیات عملی صندوق نشأت گرفته بود و پس از مطالعات تطبیقی با این گونه سازمانها در نقاط دیگر جهان و متناسب با شرایط حقوقی - اقتصادی ایران تدوین شد، به هیأت وزیران ارجاع گردید.

در ضمن، در بند (الف) تبصره (۲۵) قانون دومین برنامه پنج ساله توسعه اقتصادی کشور نیز به دولت اجازه داده شد که صندوق ضمانت صادرات را از مرکز توسعه صادرات منتزع کند و اساسنامه آن را وزارت بازرگانی به هیأت وزیران پیشنهاد نماید.

اساسنامه صندوق ضمانت صادرات پس از تصویب هیأت وزیران در ۷۴/۱۱/۱۶ برای اجرا ابلاغ شد. البته این مصوبه برای اهداف صندوق جوابگو نبود و در نهایت در ۱۵ مهر ۷۵ قانون چگونگی اداره صندوق ضمانت صادرات از تصویب مجلس شورای اسلامی گذشت و بستر مناسبی را برای حمایت از صادرات فراهم ساخت.

